

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ > ΕΛΛΗΝΕΣ > Γιώργος Αράγης: συνέντευξη στην Αντωνία Γουναροπούλου

Γιώργος Αράγης: συνέντευξη στην Αντωνία Γουναροπούλου

Κατηγορία: **ΕΛΛΗΝΕΣ** Δημοσιεύτηκε Τετάρτη, 10 Μαΐου 2017 09:00 κείμενο: Αντωνία Γουναροπούλου

Ο Γιώργος Αράγης γεννήθηκε το 1936 στο Μεγάλο Περιστέρι Ιωαννίνων. Σπούδασε στην Αθήνα ιατρική και σκηνοθεσία κινηματογράφου. Είναι κριτικός λογοτεχνίας, έχει συνεργαστεί με πολλά λογοτεχνικά περιοδικά και με εφημερίδες, ενώ έχει εκδώσει τα βιβλία: *Ζητήματα λογοτεχνικής κριτικής*, τόμ. Α', Γιάννενα 1980, *Ζητήματα λογοτεχνικής κριτικής*, τόμ. Β', Δωδώνη 1980, *Ασκήσεις κριτικής*, Σοκόλης 1990, *Προσεγγίσεις*, Πατάκης 1996, *Κίμων Τζάλλας*, Εταιρεία Συγγραφέων 1990, *Αστική εμπειρία και αστική ιθαγένεια της νεοελληνικής λογοτεχνίας*, Σοκόλης 2001, *Ζητήματα λογοτεχνικής κριτικής*, τόμ. Γ', Σοκόλης 2003, *Η μεταβατική περίοδος της ελλαδικής ποίησης*, Σοκόλης 2006, *Για τον Γιώργο Ιωάννου*, Ίνδικτος 2007, *Νεοελληνική κριτική της λογοτεχνίας*, Αξιολογικές διακρίσεις, Σοκόλης 2015. Έχει γράψει την εισαγωγή στην ανθολογία *Η δεύτερη μεταπολεμική ποιητική γενιά (1950-1970)* του Ανέστη Ευαγγέλου, που επανακυκλοφόρησε φέτος σε δεύτερη έκδοση συμπληρωμένη από τον Γιώργο Αράγη και εκδόθηκε από τις εκδόσεις Gutenberg.

Στην παρουσίαση της δεύτερης, συμπληρωμένης έκδοσης της Ανθολογίας *Η δεύτερη μεταπολεμική ποιητική γενιά*, ο Λουκάς Κούσουλας είπε ότι «το λογοτεχνικό δικό μας παρόν είναι ακόμη άφαντο. Και για να έρθει στο φως ένα λογοτεχνικό παρόν πρέπει να περάσουν τουλάχιστον τρεις γενιές». Συμφωνείτε;

Ναι, συμφωνώ. Αν δε φύγουν απ' τη μέση οι ζωντανοί για να σταματήσουν οι συναλλαγές, και να μιλήσουν άνθρωποι χωρίς σχέσεις με τους ίδιους τους ποιητές, ή τους πεζογράφους ή τους κριτικούς ακόμα, δεν μπορεί να υπάρχει ειλικρίνεια, γνώμη καθαρή.

Σήμερα αμφισβητούμε τον Παλαμά. Και τη γλώσσα τη δημοτική, την ψυχιαρική. Αρχίζουμε ν' αμφισβητούμε ως έναν βαθμό, και πρέπει να γίνει αυτό, τον Σεφέρη. Ξεκαθαρίζουν με τα χρόνια, σιγά σιγά. Ξέρουμε ότι κάθε γενιά βγάζει τέσσερις πέντε ποιητές, το πολύ έξι – και πολλοί είναι οι έξι. Ο χρόνος είναι συσταλτικός, τα συμμαζεύει και ό,τι μένει. Από τους Φαναριώτες δεν έχουμε κανέναν σήμερα – ιστορικά τους αναφέρουμε μόνο. Το ίδιο κι απ' τους μετα-Φαναριώτες, την επόμενη γενιά, δηλαδή, ώσπου να φτάσουμε στο 1870. Αυτός που έκανε ένα ξεκαθάρισμα στην εποχή του και μίλησε έξω από τα δόντια ήταν ο Ροϊδης. Αυτός πέταξε όλους τους Φαναριώτες και τους υπόλοιπους, Ορφανιδήδες και σία... Απ' τους νεότερους κριτικούς, ανάλογη στάση έχει κρατήσει μετά τον Ροϊδη ο Μητσάκης. Ο Μιχαήλ ο Μητσάκης, ο οποίος, τι να κάνουμε, τα 'χασε τα μυαλά του γρήγορα. Μετά, ο Λορεντζάτος. Ο Λορεντζάτος δεν λογάριαζε – μπορούσες να του καταλογίσεις οτιδήποτε, αλλά τη γνώμη του δεν άλλαζε. Τον Σεφέρη τον είχε φίλο, κι όμως του είπε ότι «εσύ αντιγράφεις», ή «μαθήτεψες στον Καρυωτάκη – και δεν τα μαρτυράς όλα» (όσα του οφείλεις).

Αποδέχεστε το Χαμένο κέντρο του Λορεντζάτου;

Το Χαμένο κέντρο... Όχι τα θρησκευτικά του. Αλλά στο Χαμένο κέντρο υπάρχουν μερικά ουσιαστικά πράγματα. Ότι η ποίηση η νεοελληνική χωρίζεται σε δύο μέρη: στην αμέριμνη –πριν από τον Καρυωτάκη– και στην προσεκτική, και γεμάτη μέριμνα, μετά τον Καρυωτάκη. Δηλαδή το θεωρεί τομή. Σ' αυτό συμφωνώ. Ότι πράγματι έχει αλλάξει η ποίηση μετά τον Καρυωτάκη.

Συμφωνείτε με τη θέση του ότι καλύτερα θα ήταν να μην είχαμε έρθει σε επαφή με τη Δύση;

Όχι, όχι, όχι. Μα δε γίνονται αυτά, είναι ουτοπικά πράγματα. Μόνο πάνω στην καθαρή κριτική του ο Λορεντζάτος ήταν καλός. Και μετά τον Λορεντζάτο, πάλι ένας κριτικός που δε λογάριζε κι έλεγε τη γνώμη του είναι ο Νίκος ο Φωκός. Τώρα, εκτός απ' αυτούς τους τέσσερις που ήταν ακέραιοι στη γνώμη τους, δε βάζαν νερό στο κρασί τους, δηλαδή, έχουμε πολύ καλούς άλλους κριτικούς, όπως και ο Παλαμάς και ο Ξενόπουλος και νεότεροι – οι οποίοι, όμως, δεν ήταν τόσο ακέραιοι.

Στο «Χρονικό» που δημοσιεύσατε το 2012 στη Νέα Εστία, αναφέρατε στο «συγγραφικό ήθος». Για έναν συγγραφέα, όχι για έναν κριτικό, είναι απαραίτητο το ήθος για να είναι καλός;

Ο καλός συγγραφέας, ο καλός λογοτέχνης, είτε πεζογράφος είτε ποιητής, πρέπει να είναι ακέραιος απέναντι στη δουλειά του. Στη δουλειά του. Δεν το συζητώ από κει και πέρα τι θα κάνει. Αλλά απέναντι στη δουλειά του δε χωράει νοθεία.

Εάν παίζει θέατρο, τελειώνουμε μαζί του. Τελειώνει η τέχνη μαζί του, όχι εμείς, απ' έξω. Η τέχνη, η λογοτεχνία συγκεκριμένα, δε χαρίζεται σε κανέναν αυτή καθεαυτή, ούτε την ενδιαφέρει η ατομική ζωή των λογοτεχνών. Την ενδιαφέρει ό,τι περνάει μέσα στην πολιτεία των ιδεών της.

Και τι σημαίνει αυτό; Να είναι «ακέραιος απέναντι στη δουλειά του»; Γιατί κάπου μιλάτε για «προδοτικά κείμενα». Λέτε ότι τα κείμενα προδίδουν.

Απέναντι στη δουλειά του. Πρώτα πρώτα, ο λογοτέχνης οφείλει να έχει ξεψαχνίσει τον εαυτό του. Είναι δύσκολο να βρει κανείς τον εαυτό του. Από τα πιο δύσκολα. Και να μην αντιγράφει. Ούτε να πουλάει στον αναγνώστη σκάρτο εμπόρευμα. Αυτό που νομίζει ότι το δέχεται ο εαυτός του απόλυτα, αυτό θα πει και στον αναγνώστη. Εάν παίζει θέατρο, τελειώνουμε μαζί του. Τελειώνει η τέχνη μαζί του, όχι εμείς, απ' έξω. Η τέχνη, η λογοτεχνία συγκεκριμένα, δε χαρίζεται σε κανέναν αυτή καθεαυτή, ούτε την ενδιαφέρει η ατομική ζωή των λογοτεχνών. Την ενδιαφέρει ό,τι περνάει μέσα στην πολιτεία των ιδεών της. Εκεί που δε μπορείς να ξεγελάσεις κανέναν.

Μου έκανε εντύπωση στο «Χρονικό» η ιστορία με το στυπόχαρτο. Σήμερα, ακούγοντας ένας νέος είκοσι, είκοσι πέντε χρονών, τη λέξη «στυπόχαρτο», δεν του έρχεται καμία εικόνα στο μυαλό, δεν κουβαλάει το βιωματικό φορτίο της. Πόσο άμεσα μπορεί ένας σημερινός αναγνώστης να διαβάσει έργα που γράφτηκαν τη δεκαετία του '50, του '60, του '70 ίσως, και πόσο εύκολα ένας άνθρωπος στη δική σας ηλικία μπορεί να μπει στον κόσμο ενός νεότερου λογοτέχνη;

Πώς το βλέπω αυτό... Ο μεν παλιός, που θα αναφερθεί στο στυπόχαρτο και σε άλλα που δεν είναι μέσα στις εμπειρίες του νεότερου, μπορεί να γίνει κατανοητός, όχι κατανοητός, η λέξη είναι λίγο παραπλανητική, μπορεί να αφομοιωθεί αυτό που γράφει απ' τον νεότερο διαισθητικά. Δηλαδή το κείμενο δίνει τα στοιχεία για να μπει στο κλίμα του ο νεότερος. Ο παλιότερος για να μπει στο κλίμα του νεότερου είναι πολύ πιο δύσκολο. Υπάρχει δυσκολία.

